

संस्कृतसाहित्ये स्त्रीणां लोकसंस्कृतिक भूमिका

सुविधा¹ and डॉ. नरेंद्र कुमार²

¹शोधार्थी, संस्कृत-विभाग

²शोध निर्देशिक, संस्कृत-विभाग

एन. आई. आई. एल. एम विश्वविद्यालय, कैथल (हरियाणा)

सारांशः

अयं शोधप्रबन्धः संस्कृतसाहित्ये स्त्रीणां लोकसंस्कृतिक भूमिकायाः समीक्षात्मकमध्ययनं प्रस्तुतयति। भारतीयसंस्कृतेः मूलाधाररूपेण लोकसंस्कृतिः समाजस्य आचार-विचार-परम्परासु, उत्सवेषु, धर्माचारेषु च व्यक्ता दृश्यते। संस्कृतसाहित्ये स्त्रीणां स्थानं केवलं पारिवारिकजीवनपर्यन्तं न सीमितम्, अपितु सा लोकसंस्कृतेः संवाहिका, संरक्षिका च अस्ति। वेदोपनिषदादिषु, रामायणमहाभारतयोः, नाटकेषु, काव्येषु च स्त्रीणां विविधाः भूमिकाः दृश्यन्ते, यत्र सा माता, पत्नी, साध्वी, नायिका, देवी च रूपेण समाजस्य सांस्कृतिकधारां वहति। अस्मिन् अध्ययनम् स्त्रीणां लोकाचारसंरक्षणे, परम्पराप्रसारणे, धार्मिकविधिषु सहभागिता, लोकमूल्यानां पोषणे च योगदानं विश्लेषयति। अध्ययनस्य उद्देश्यं स्त्रीणां सांस्कृतिकमहत्त्वं प्रकाशयितुं तथा संस्कृतसाहित्यस्य माध्यमेन तस्याः ऐतिहासिकं सामाजिकं च सन्दर्भं विवेक्तुं अस्ति।

मुख्यशब्दाः संस्कृतसाहित्य, लोकसंस्कृति, धर्माचार, सामाजिकभूमिका